

Προτεινόμενα Θέματα

Αρχαία – Γ' Λυκείου

2026

Α. Διδαγμένο κείμενο

Αριστοτέλης, Πολιτικά, Α1.1·8, 1252a1-7· b27-32

Ἐπειδὴ πᾶσαν πόλιν ὀρῶμεν κοινωνίαν τινὰ οὖσαν καὶ πᾶσαν κοινωνίαν ἀγαθοῦ τινος ἔνεκεν συνεστηκυῖαν (τοῦ γὰρ εἶναι δοκοῦντος ἀγαθοῦ χάριν πάντα πράττουσι πάντες), δῆλον ὡς πᾶσαι μὲν ἀγαθοῦ τινος στοχάζονται, μάλιστα δὲ καὶ τοῦ κυριωτάτου πάντων ἢ πασῶν κυριωτάτη καὶ πάσας περιέχουσα τὰς ἄλλας. Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ καλουμένη πόλις καὶ ἡ κοινωνία ἢ πολιτική. [...] Ἡ δ' ἐκ πλειόνων κωμῶν κοινωνία τέλειος πόλις, ἥδη πάσης ἔχουσα πέρας τῆς αὐταρκειᾶς ὡς ἔπος εἰπεῖν, γινομένη μὲν τοῦ ζῆν ἔνεκεν, οὖσα δὲ τοῦ εὖ ζῆν. Διὸ πᾶσα πόλις φύσει ἔστιν, εἴπερ καὶ αἱ πρῶται κοινωναίαι. Τέλος γὰρ αὕτη ἐκείνων, ἡ δὲ φύσις τέλος ἐστίν.

A1. α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη. Να τεκμηριώσετε τις απαντήσεις σας με παραπομπές στο κείμενο. (μονάδες 5):

1. Μόνο οι «κυριώτατες» μορφές κοινωνικής συμβίωσης μπορούν να αποσκοπούν σε κάποιο αγαθό.
2. Η πολιτική κοινωνία αποτελεί την ανώτερη μορφή κοινωνικής συμβίωσης.
3. Η αυτάρκεια είναι στόχος κάθε κοινωνίας.
4. Η πόλις δημιουργήθηκε εξ αρχής για την επίτευξη της ευδαιμονίας.
5. Η φύση ενός πράγματος δεν είναι παρά η ολοκληρωμένη μορφή του.

Μονάδες 10

B1. Πώς ορίζει ο Αριστοτέλης την πόλη ως προς το γένος, ως προς το είδος και ως προς το σκοπό της; (να κάνετε τις απαραίτητες κειμενικές αναφορές)

Μονάδες 10

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλης, Πολιτικά, 1253a1-8

Ἅπαντα αὐτὰ κάνουν φανερό ὅτι ἡ πόλις ἀνήκει στὴν κατηγορία τῶν πραγμάτων που υπάρχουν ἐκ φύσεως καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἓνα ὄν προορισμένο ἀπὸ τὴ φύση νὰ ζεῖ σὲ πόλι (πολιτικὸν ζῶον)· ὁ δίχως πόλι ἄνθρωπος (θέλω νὰ πω: ὁ ἐκ φύσεως δίχως πόλι ἄνθρωπος, ὄχι ὁ δίχως πόλι ἀπὸ κάποια τυχαία συγκυρία) ἢ εἶναι ἄνθρωπος κατώτερης ποιότητας ἢ εἶναι ἓνα ὄν ἀνώτερο ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο· εἶναι σαν ἐκεῖνον που Ὁμηρὸς τὸν στόλισε με τοὺς χαρακτηρισμοὺς «ἄνθρωπος δίχως σόι, δίχως νόμους, δίχως σπιτικό»· αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ὁ δίχως πόλι ἀπὸ τὴ φύση του, εἶναι —τὴν ἴδια στιγμή— καὶ ἄνθρωπος που παθιάζεται με τὸν πόλεμο: εἶναι σαν ἓνα ἀπομονωμένο πῶνι στὸ παιχνίδι τῶν πεσσῶν.

(Απὸ τὸ βιβλίο του «Φιλοσοφικὸ Λόγος»)

Με βάση τὸ χωρίο «Διὸ πᾶσα πόλις φύσει ἔστιν, εἴπερ καὶ αἱ πρῶται κοινωναίαι. Τέλος γὰρ αὕτη ἐκείνων, ἡ δὲ φύσις τέλος ἐστίν.» ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο διδαγμένο κείμενο καὶ τὸ παράλληλο κείμενο ἀπὸ τὰ Πολιτικά του Αριστοτέλη, νὰ ἐξηγήσετε τὴ φυσικὴ προέλευση τῆς πόλης.

Μονάδες 10

B3.α. Να γράψετε την παράγωγη ομόρριζη λέξη που ζητείται (στις σύνθετες λέξεις να λάβετε υπόψη το β' συνθετικό).

συνεστηκῶν: αρσενικό σε -ός:

ἔπος: σύνθετο επίθετο σε -ής:

ἔχουσα: επίρρημα

οὔσα: απλό επίθετο σε -ός:

Μονάδες 4

β. κοινωνίαν, πολιτική, τέλος: Για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο κείμενο. Πρέπει να τη χρησιμοποιήσετε στο ίδιο μέρος του λόγου αλλά σε οποιαδήποτε μορφή της (πτώση, αριθμός, γένος). (μονάδες 6)

Μονάδες 6

B4. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη.

1. Στόχος της Σωκρατικής διαλεκτικής είναι η εξαγωγή καθολικών συμπερασμάτων.
2. Θέμα του Πλατωνικού Πρωταγόρα είναι η φύση της δικαιοσύνης και της αδικίας.
3. Η Ιδεώδης Πολιτεία του Πλάτωνα είναι δίκαιη, επειδή ο καθένας κάνει αυτό που του έχει ανατεθεί.
4. Όταν ο Αριστοτέλης επέστρεψε στην Αθήνα το 335 π.Χ. την Ακαδημία του Πλάτωνα τη διηύθυνε ο Ξενοκράτης.
5. Ο όρος *ευδαιμονία* στον Αριστοτέλη βρίσκεται πολύ κοντά στον όρο *ευτυχία*.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδου Ιστορία 2.70. 1- 4

Οι Αθηναίοι το 429 π.Χ. πολιορκήσαν την Ποτειδαία, αποικία των Κορινθίων στη Χαλκιδική, επειδή αυτή είχε αποστατήσει το 432 π.Χ. από την Α' Αθηναϊκή Συμμαχία. Στο παρακάτω απόσπασμα ο ιστορικός Θουκυδίδης καταγράφει τα γεγονότα που επακολούθησαν της πολιορκίας.

Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Ποτειδεᾶται ἐπειδὴ οὐκέτι ἐδύναντο **πολιορκούμενοι** ἀντέχειν, ἀλλ' αἶ τε ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολαὶ Πελοποννησίων οὐδὲν μᾶλλον ἀπανίστασαν τοὺς Ἀθηναίους ὅ τε σῖτος ἐπελελοίπει, καὶ ἄλλα τε πολλὰ ἐπεγεγένητο αὐτόθι ἤδη **βρώσεως** περὶ ἀναγκαίας καὶ τινες καὶ ἀλλήλων ἐγένευντο, οὕτω δὴ λόγους προσφέρουσι περὶ ξυμβάσεως τοῖς στρατηγοῖς τῶν Ἀθηναίων τοῖς ἐπὶ σφίσι τεταγμένοις, **Ξενοφῶντι** τε τῷ Εὐρυπίδου καὶ Ἐστιοδώρῳ τῷ Ἀριστοκλείδου καὶ Φανομάχῳ τῷ Καλλιμάχου. οἱ δὲ προσεδέξαντο, ὀρῶντες μὲν τῆς στρατιᾶς τὴν ταλαιπωρίαν ἐν χωρίῳ χειμερινῷ, ἀνηλωκίας δὲ ἤδη τῆς πόλεως δισχίλια τάλαντα ἐς τὴν πολιορκίαν. ἐπὶ τοῖσδε οὖν ξυνέβησαν, **ἐξελθεῖν** αὐτοὺς καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς ἐπικούρους ξὺν ἐνὶ ἱματίῳ, γυναῖκας δὲ ξὺν δυοῖν, καὶ ἀργύριον τι ῥητὸν ἔχοντας ἐφόδιον. καὶ οἱ μὲν **ὑπόσπονδοι** ἐξήλθον ἐς τε τὴν Χαλκιδικὴν καὶ ἢ ἕκαστος ἐδύνατο· Ἀθηναῖοι δὲ τοὺς τε στρατηγοὺς ἐπητιάσαντο ὅτι ἄνευ αὐτῶν ξυνέβησαν (ἐνόμιζον γὰρ ἂν κρατῆσαι τῆς πόλεως ἢ ἐβούλοντο), καὶ ὕστερον ἐποίκουσ ἐπεμψαν ἑαυτῶν ἐς τὴν Ποτειδαίαν καὶ κατόκισαν. ταῦτα μὲν ἐν τῷ χειμῶνι ἐγένετο, καὶ [τὸ] δεῦτερον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε ὄν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «**ἐπὶ τοῖσδε οὖν ξυνέβησαν... Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.**»

Μονάδες 20

Γ2. Πότε και γιατί οι δύο αντιμαχόμενες πλευρές οδηγήθηκαν σε συνθηκολόγηση με τους στρατηγούς των Αθηναίων;

Μονάδες 10

Γ3.

α. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους:

σίτος: ονομαστική πληθυντικού

ξυμβάσεως: δοτική πληθυντικού

παῖδας: κλητική ενικού

ἐνί: γενική ενικού θηλυκό

ἐαυτῶν: ίδιος τύπος στο β' πρόσωπο

β. «οἱ δὲ προσεδέξαντο, ὀρώντες μὲν τῆς στρατιᾶς τὴν ταλαιπωρίαν ἐν χωρίῳ χειμερινῷ, ἀνηλωκίας δὲ ἤδη τῆς πόλεως δισχίλια τάλαντα ἐς τὴν πολιορκίαν. ἐπὶ τοῖσδε οὖν ξυνέβησαν, ἐξελθεῖν αὐτοὺς καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς ἐπικούρους»: να μεταφέρετε όλους τους ρηματικούς τύπους του παραπάνω αποσπάσματος στο β' ενικό Προστακτικής του ίδιου χρόνου.

Μονάδες 10

Γ4.

α. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους υπογραμμισμένους τύπους του κειμένου: **πολιορκούμενοι, βρώσεως, Ξενοφῶντί, ἐξελθεῖν, ὑπόσπονδοι.**

β. «**Ἀθηναῖοι δὲ τοὺς τε στρατηγούς ἐπητιάσαντο**»: να μεταφερθεί με όλους τους δυνατούς τρόπους στον πλάγιο λόγο με ρήμα εξάρτησης «**Θουκυδίδης ἔλεγεν**»

γ. «**ὄτι ἄνευ αὐτῶν ξυνέβησαν**»: η δευτερεύουσα πρόταση να συμπτυχθεί σε μετοχή.

δ. «**ἐνόμιζον γὰρ ἂν κρατῆσαι τῆς πόλεως ἢ ἐβούλοντο**»: να μεταφερθεί στον ευθύ λόγο

ε. **τοῖς τεταγμένοις:** να αναλυθεί η μετοχή στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση.

Μονάδες 10

Υπολογισμός Μορίων Πανελλαδικῶν 2026

Χρησιμοποιήστε την Εφαρμογή για να **υπολογίσετε Μόρια** για κάθε Πανεπιστημιακό Τμήμα / Σχολή!

Υπολογίστε Μόρια, δείτε τα **Τμήματα Επιτυχίας** (με τις περσινές βάσεις), τις **Ελάχιστες Βάσεις Εισαγωγής** για κάθε Ειδικό Μάθημα και για κάθε Πανεπιστημιακό Τμήμα

μέσα από την **ιστοσελίδα του ΜΕΘΟΔΙΚΟΥ** ή την **Android Εφαρμογή: mobile app**

Ενδεικτικές Απαντήσεις

Α1. α.

1. Λάθος – «πᾶσαι μὲν ἀγαθοῦ τινος στοχάζονται»
2. Σωστό – «ἡ πασῶν κυριωτάτη καὶ πάσας περιέχουσα τὰς ἄλλας. Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ καλουμένη πόλις καὶ ἡ κοινωνία ἡ πολιτική.»
3. Λάθος – «Ἡ δ' ἐκ πλείονων κωμῶν κοινωνία τέλειος πόλις, ἤδη πάσης ἔχουσα πέρασ τῆς αὐταρκείας»
4. Λάθος – «γινόμενη μὲν τοῦ ζῆν ἔνεκεν, οὓσα δὲ τοῦ εὖ ζῆν.»
5. Σωστό – «ἡ δὲ φύσις τέλος ἐστίν.»

Β1. Ο Αριστοτέλης στην αρχή των *Πολιτικών* δίνει έναν ολοκληρωμένο ορισμό της πόλης-κράτους όπως αναπτύχθηκε ήδη από την αρχαϊκή εποχή στην αρχαία Ελλάδα. Αρχικά, λοιπόν, την ορίζει ως προς το γένος και το είδος και στη συνέχεια με τελολογική σκέψη και ως προς τον σκοπό της.

Αναλυτικότερα, ο φιλόσοφος ξεκινώντας με τη διαπίστωση «Ἐπειδὴ πᾶσαν πόλιν ὀρώμεν κοινωνίαν τινὰ οὕσαν...» ορίζει ότι η πόλη ανήκει στο **γένος της κοινωνίας**, είναι δηλαδή μια ομάδα συνύπαρξης 2 ή περισσότερων ατόμων ανόμοιων μεταξύ τους που έχουν ανταλλάξιμο αγαθό. Επειδή, όμως, κάθε κοινωνία, όμως, συγκροτείται «ἀγαθοῦ τινος ἔνεκεν», έτσι και η πόλη στοχεύει σε κάποιο αγαθό. Σημειωτέον ότι το ἀγαθὸν για τον Αριστοτέλη δεν είναι ένα και μοναδικό, αλλά κατά περίπτωση διαφορετικό, εφόσον άλλες ανάγκες έχει ένας υγιής και ένας ασθενής άνθρωπος και μια τροφή μπορεί να είναι καλή για ένα ζώο και βλαβερή για ένα άλλο. Επίσης, είναι πολυσημάντη έννοια, εφόσον μπορεί είναι κάτι σύμφωνο με την αρετή αλλά και κάτι ωφέλιμο ή ευχάριστο. Το ἀγαθὸν, ακόμη, μπορεί να είναι ὄντως αγαθό ή απλώς να εκλαμβάνεται ως τέτοιο. Οπωσδήποτε, το αριστοτελικό ἀγαθὸν δεν είναι μια καθολική και χωριστή από τον κόσμο ουσία, όπως φαίνεται να πίστευε ο Πλάτων. Το ἀγαθὸν, σε όλες τις εκδοχές του, αποτελεί για τον άνθρωπο και την κοινωνία ἄμεσο ή ἀπώτερο στόχο, όπως τονίζει ο φιλόσοφος στις πρώτες του φράσεις στα *Ἠθικά Νικομάχεια*: «Πᾶσα τέχνη καὶ πᾶσα μέθοδος, ὁμοίως δὲ πρᾶξις τε καὶ προαίρεσις, ἀγαθοῦ τινὸς ἐφίεσθαι δοκεῖ· διὸ καλῶς ἀπεφάνησαντο τάγαθόν, οὗ πάντ' ἐφίεται.»

Επειδή όμως ο παραπάνω ορισμός είναι ατελής, ο φιλόσοφος προχωρά στον προσδιορισμό του **είδους**, των ιδιαίτερων δηλαδή γνωρισμάτων της πόλης που τη διαφοροποιούν από τις άλλες κοινωνίες, τα οποία είναι ποιοτικά («ἡ πασῶν κυριωτάτη») και ποσοτικά («καὶ πάσας περιέχουσα τὰς ἄλλας»). Η ποσοτική υπεροχή της ἔγκειται στο ότι περιλαμβάνει στους κόλπους της όλες τις άλλες κοινοτικές μορφές, φυσικές και συμβατικές, και στις οποίες εξασφαλίζει την καλύτερη λειτουργία τους. Ο ίδιος δηλώνει ότι η «τέλειος» πόλη προκύπτει από τη συνένωση πλείονων κωμῶν («Ἡ δ' ἐκ πλείονων κωμῶν κοινωνία τέλειος πόλις...»), ενός αριθμού τέτοιου ώστε να εξασφαλίζεται ο σκοπός της. Ο Αριστοτέλης διαβαθμίζοντας τις διάφορες κοινωνίες διαβαθμίζει και τα αγαθά τους, προσπαθώντας να δείξει ότι η διαφορά της πόλης δεν είναι τόσο το μεγαλύτερο μέγεθός της αλλά η ανωτερότητα του αγαθοῦ που επιδιώκει, του σκοπού της. Η πόλη κυρίως ποιοτικά, αξιολογικά υπερέχει, εφόσον στοχάζεται το «κυριώτατον» αγαθόν. Αυτό γίνεται αντιληπτό αν σκεφτούμε τον ορισμό των άλλων κοινωνιών που περιέχει. Αρχικά, οι συμβατικές κοινωνίες (*ομάδες εμπόρων, ναυτικών, φατριές*) στοχεύουν στο ειδικό κατά περίπτωση συμφέρον, στο συμφέρον της στιγμής που δεν αφορά όλα τα μέλη της κοινωνίας και «ἅπαντα τον βίον τους». Η *οἰκία* και η *κώμη* (*χωριό*), παράλληλα, αποτελούν ατελείς μορφές ανθρώπινης κοινωνίας, γιατί δεν μπορούν να εξασφαλίσουν στα μέλη τους την πληρότητα των σχέσεων και την ολοκλήρωση της κοινωνικής φύσης του ανθρώπου. Η *οἰκία* περιλαμβάνοντας μόνο τη συζυγική σχέση άνδρα-γυναίκα, τη σχέση πατέρα-τέκνων και τη σχέση δεσπότη-δούλου και η

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

κώμη παρότι διευρύνει αυτόν τον κύκλο δεν ικανοποιούν παρά μόνο κάποιες πρωταρχικά οικονομικές ανάγκες. Έτσι, *οικία* και *κώμη* διασφαλίζουν τη ζωή (*ζήν*), δεν μπορούν όμως να παράσχουν την καλή ζωή (*εὖ ζήν*), την αυτάρκεια δηλαδή και την ευτυχία, που είναι έργο μόνο της *πόλεως*. Άρα, **ως προς το είδος**, η πόλη ή η πολιτική κοινωνία είναι η τελειότερη και ανώτερη μορφή κοινωνίας, που ολοκληρώνει -είναι το τέλος της φυσικής εξελικτικής τους πορείας- και υπερβαίνει τις προηγούμενες ως προς τον σκοπό της που είναι ηθικοπνευματικός κι όχι απλώς υλικός, βιολογικός.

Η πόλη, επομένως, παρότι αρχικά μέσω της οικίας και της κώμης συστάθηκε για την εξασφάλιση των αναγκαίων για τη ζωή («*γινόμενη μὲν ἔνεκεν τοῦ ζῆν*») συνεχίζει και υπάρχει για την εξασφάλιση της εὐδαιμονίας («*οὐσα μὲν τοῦ ζῆν*»). Το «**κυριώτατον ἀγαθόν**», λοιπόν, της πόλης είναι να εξασφαλίσει το «εὖ ζήν», την καλή ζωή, που βάσει της διατύπωσης του Αριστοτέλη στα *Πολιτικά* προϋποθέτει ἐπάρκεια τροφής, ποικιλία τεχνών και τεχνιτών, επαρκή σπλιισμό, οικονομική ευπορία, γλώσσα, θρησκευτικούς θεσμούς και το σημαντικότερο, θεσμούς δικαιοσύνης. Όλα τα παραπάνω εξασφαλίζοντας ηθικοπνευματική ανάπτυξη επιτρέπουν στην πόλη να έχει «*πάσης πέρας τῆς ἀυτάρκειας*», τον ὑψιστο βαθμό αυτάρκειας, ὄρου συνώνυμου με την «*εὐδαιμονία*». Η αυτάρκεια δηλώνοντας κάτι που είναι και μόνο του τέλειο αγαθό, που κάνει τη ζωή ἄξια να τη ζήσει κανείς, καθώς έχει το αίσθημα ότι δεν έχει ανάγκη από τίποτε ἄλλο, αποτελεί θεμελιώδες γνώρισμα της *πόλεως* και πρωταρχική επιδίωξή της. Με αυτήν δηλώνεται η ἐπάρκεια των αγαθών – εξωτερικών (υλικών), σωματικών και ψυχικών- που είναι απαραίτητα για την απόκτηση και διατήρηση της συλλογικής ευτυχίας (*εὐδαιμονίας*). Η αυτάρκεια μιας πόλης εξαρτάται α) από τη γεωγραφική της θέση, ὡστε να εξασφαλίζονται υλικά αγαθά, β) από το ἔμπυχο, ανθρώπινο δυναμικό που διασφαλίζει την ἄμυνα της πόλης-κράτους και γ) από το σύστημα χρηστής διοίκησης και απονομῆς δικαιοσύνης, που εγγυάται την εσωτερική συνοχή της πόλης. Έτσι η πόλη είναι ανεξάρτητη ή, με ἄλλα λόγια, δε χρειάζεται εξωτερική βοήθεια, για να καλύψει τις υλικές και ηθικές – πνευματικές – κοινωνικές ανάγκες της.

Συμπερασματικά, η πόλις είναι η τελειότερη μορφή κοινωνικής συμβίωσης. Περιλαμβάνοντας ατελέστερα κοινωνικά μορφώματα, ὡπως οικογένεια, φυλετική συγγένεια και σχέση, χωριό, μια συντεχνία κ.ά., δεν είναι απλώς μια ανταλλακτική κοινωνία που διασφαλίζει την επιβίωση των μελών της, αλλά εκείνη η οργανωμένη και αρθρωμένη κοινωνία που διασφαλίζει τις προϋποθέσεις για την πλήρη ανάπτυξη ὅλων των δυνατοτήτων του ανθρώπου. Ὑψιστος σκοπός της ὑπαρξῆς της είναι το κοινό αγαθό, η συλλογική και ατομική ευτυχία των μελών της.

B2. Ο Αριστοτέλης και στα δύο χωρία από το έργο *Πολιτικά* παραθέτει επιχειρήματα για να αποδείξει ότι η πόλη είναι φύσει δημιουργήμα κι όχι νόμω, ὡπως υποστήριζαν πολλοί στοχαστές της εποχής του, κυρίως οι σοφιστές.

Στο χωριό από το κείμενο αναφοράς αναπτύσσει δύο τελολογικής φύσεως επιχειρήματα, εφόσον και τα δύο σχετίζονται με το τέλος της πόλης. Αρχικά, εφόσον η πόλη αποτελεί το τέλος της φυσικής εξελικτικής πορείας *οἶκος- κώμη- πόλη* κι εφόσον αυτές οι πρώτες κοινωνίες δημιουργήθηκαν από φυσική ανάγκη -στηρίζονταν στη φυσική σχέση του ανδρόγυνου με στόχο την αναπαραγωγή και το *ζήν*- είναι λογικό ότι και το επόμενο στάδιο του εξελικτικού κύκλου έχει τα χαρακτηριστικά των στοιχείων που το συνθέτουν, δηλαδή έχει φυσική προέλευση. Και ο δεύτερος συλλογισμός στηρίζεται στη σχέση φύσης και τέλους. Αναλυτικότερα, εφόσον η πόλη είναι το τέλος, το τελικό στάδιο τους εξελικτικού κύκλου *οἶκος-κώμη-πόλη* προκειμένου να προσφέρει την αυτάρκεια («*τέλος γάρ αὕτη ἐκείνων*») κι εφόσον η φύση ταυτίζεται με το τέλος, δηλαδή με την τελική μορφή που θα λάβει ἕνα ον κατά τη στιγμή της τελειώσῆς του («*ή δέ φύσις τέλος ἐστίν*»), είναι φανερό ότι η πόλη ταυτίζεται με τη φύση, ανήκει δηλαδή στην κατηγορία των πραγμάτων που υπάρχουν εκ φύσεως.

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

Και στο παράλληλο χωρίο, ο Αριστοτέλης με τη θέση του ότι «*ὁ ἄνθρωπος εἶναι φύσει πολιτικὸν ζῷον*» θέλει να επιβεβαιώσει τη φυσική αυτή προέλευση της πόλης. Εφόσον ο άνθρωπος είναι από τη φύση του προορισμένος να ζει σε πόλη και έξω από αυτή δεν είναι «άνθρωπος», είναι φανερό ότι ο ίδιος δημιούργησε την πόλη λόγω της έμφυτης πολιτικότητάς του, της έμφυτης ανάγκης επικοινωνίας του, για να ολοκληρωθεί μέσα σε αυτήν. Η πολιτική φύση του ανθρώπου αποδεικνύεται εκ του αντιθέτου: όποιος ζει εκ φύσεως -κι όχι από κάποια συγκυρία- έξω από την πολιτικά οργανωμένη κοινωνία είναι ή «κατώτερος», δηλαδή *ζῷον* που δεν έχει αίσθηση της ανεπάρκειάς του ή «ανώτερος» από τον άνθρωπο, δηλαδή «θεός» που διαθέτει αυτάρκεια. Έχει δηλαδή το όνομα του ανθρώπου, αλλά δεν έχει τη φύση του, είναι μια διαστρόφη της ανθρώπινης φύσης. Η θέση του ενισχύεται και από την αναφορά στη φράση του Ομήρου ότι ο άνθρωπος έξω από την πολιτικά οργανωμένη κοινωνία είναι «άνθρωπος δίχως σόι, δίχως νόμους, δίχως σπιτικό», ζει δηλαδή μακριά από την οικογένεια, δε δεσμεύεται από θεϊκούς και ανθρώπινους γραπτούς και άγραφους νόμους, είναι άσημος, χωρίς κατοικία και πατρίδα, σαν το πούλι των πεσσών που αποχωρίστηκε από τα άλλα και δεν μπορεί να παίζει κανένα ρόλο στο παιχνίδι. Επιδιώκει να εξασφαλίσει μόνο τη βιολογική του *ύπαρξη* με τη δυναμική επιβολή του πάνω στα άλλα ζώα, όπως κάνουν και τα άγρια θηρία, και δε νιώθει την ανάγκη της αυτάρκειας και της ευδαιμονίας που είναι χαρακτηριστική των ανθρώπων. Επομένως, μόνη η πόλη ανταποκρίνεται στην έμφυτη πολιτική φύση του ανθρώπου και αποτελεί τον φυσικό χώρο μέσα στον οποίο αυτός ολοκληρώνει την ύπαρξή του.

Συμπερασματικά, ο Αριστοτέλης απέδειξε ότι η πόλη είναι φυσική όχι μόνο ως προς την προέλευσή της από τις πρώτες κοινωνίες, αλλά κυρίως ως προς τον σκοπό της, αφού αποτελεί το τέλος και την τελείωση της ανθρώπινης κοινωνικής φύσης.

B3.α.

συνεστηκῶν: αρσενικό σε -ός: σταθμός

ἔπος: σύνθετο επίθετο σε -ής: καλλιεπής, αμετροεπής

ἔχουσα: επίρρημα: σχεδόν, εξής, εφεξής

οὔσα: απλό επίθετο σε -ός: εσθλός, ουσιαστικός

β. κοινωνίαν: Το σχολείο παρακολούθησε τη θεία λειτουργία και στη συνέχεια μεγάλο μέρος των μαθητών έλαβε τη θεία κοινωνία.

πολιτική: η νέα πολιτική της επιχείρησης την κατέστησε πιο ανταγωνιστική.

τέλος: Κάθε κάτοχος αυτοκινήτου πρέπει να πληρώνει, συνήθως στο τέλος τους έτους, τα τέλη κυκλοφορίας.

B4.

1. Λάθος
2. Λάθος
3. Σωστό
4. Σωστό
5. Λάθος

Γ1. Συνθηκολόγησαν, λοιπόν, με τους εξής όρους, με τον όρο δηλαδή να φύγουν από την πόλη οι ίδιοι και τα παιδιά και οι γυναίκες και οι ξένοι που τους βοήθησαν, οι άνδρες με ένα ρούχο, οι γυναίκες με δύο, και μ' ένα ορισμένο χρηματικό ως βοήθεια για τον δρόμο. Και αυτοί προστατευμένοι από τη συνθήκη έφυγαν και προς τη Χαλκιδική και όπου ο καθένας μπορούσε· οι Αθηναίοι, όμως, και κατηγόρησαν τους στρατηγούς επειδή χωρίς την έγκρισή τους συνθηκολόγησαν (γιατί νόμιζαν ότι θα μπορούσαν να καταλάβουν την πόλη όπως ήθελαν— και

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

αργότερα έστειλαν εποίκους στην Ποτεΐδαια και εγκαταστάθηκαν εκεί. Αυτά έγιναν μέσα στον χειμώνα και τελείωνε ο δεύτερος χρόνος αυτού εδώ του πολέμου τον οποίο εξιστόρησε ο Θουκυδίδης.

Γ2. Οι Ποτειδεάτες, με βάση την εξιστόρηση του Θουκυδίδη, τον χειμώνα του 429 π.Χ., δηλαδή στο τέλος του δεύτερου έτους του Πελοποννησιακού πολέμου («*Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος*», «*[τὸ] δεύτερον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ*»), αναγκάστηκαν να λύσουν την πολιορκία κάνοντας προτάσεις συνθηκολόγησης στους στρατηγούς των Αθηναίων που τους πολιορκούσαν («*λόγους προσφέρουσι περὶ ξυμβάσεως τοῖς στρατηγοῖς τῶν Ἀθηναίων*») μη μπορώντας να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που είχαν προκύψει από αυτήν («*ἐπειδὴ οὐκέτι ἐδύναντο πολιορκούμενοι ἀντέχειν*»). Οι λόγοι παράδοσής τους ήταν πολλαπλοί και παρουσιάζονται από τον Θουκυδίδη με παρατακτικά συνδεδεμένες αιτιολογικές προτάσεις. Κατ' αρχάς, οι Ποτειδεάτες παραδέχτηκαν τη δύσκολη θέση τους, όταν διαπίστωσαν ότι παρά τις επιδρομές των Πελοποννησίων στην Αττική -που ήλπιζαν ότι θα λειτουργήσουν ως αντιπερισπασμός- αυτοί δε χαλάρωσαν την πίεση εναντίον τους («*αἶ τε ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολαὶ ... ἀπανίστασαν τοὺς Ἀθηναίους*»). Επιπρόσθετα, δεν είχαν προκύψει μόνο τα αναμενόμενα προβλήματα σίτισης λόγω της ἐκλειψης των τροφίμων («*ὄ τε σῖτος ἐπελελοίπει*»), αλλά και άλλα, ηθικής φύσεως προβλήματα, εφόσον οι κάτοικοι κατέφευγαν ακόμα και σε ανθρωποφαγία λόγω αδυναμίας εὐρεσης τροφῆς («*ἄλλα τε πολλὰ ... βρώσεως πέρι ἀναγκαίας καὶ τινες καὶ ἀλλήλων ἐγένευντο*»).

Αλλά και οι στρατηγοί των Αθηναίων από την πλευρά τους είχαν λόγους να δεχτούν τις προτάσεις συνθηκολόγησης, λόγοι οι οποίοι παρατίθενται με 2 αιτιολογικές μετοχές («*ὀρώντες-ἀνηλωκίας*»). Οι στρατηγοί, λοιπόν, συνθηκολόγησαν, επειδή συνυπολόγισαν τόσο τα πρακτικά προβλήματα που είχαν προκύψει στο ταλαιπωρημένο στράτευμα, καθότι οι επιχειρήσεις γίνονταν το χειμώνα («*τῆς στρατιᾶς ... χειμερινῶ*») όσο και το οικονομικό κόστος, εφόσον η πόλη είχε ξοδέψει ήδη 2000 τάλαντα για την πολιορκία («*ἀνηλωκίας δὲ ... ἐς τὴν πολιορκίαν*»).

Αξιοσημείωτη η προσπάθεια του ιστορικού να αιτιολογήσει το γεγονός της παράδοσης όχι μόνο από την πλευρά των ηττημένων αλλά και των νικητῶν, υπενθυμίζοντάς μας ότι «*ξυνέγραψεν*» πολιτική ιστορία για να μπορεί να έχει την αξίωση να γίνει το έργο του «*κτῆμα ἐς αἰεὶ*».

Γ3.

- α. σῖτα**
ξυμβάσεσι(ν)
παῖ
μιᾶς
ὑμῶν αὐτῶν
- β. πρόσδεξαι**
ὄρα
ἀνηλωκία ἴσθι
ξυμβηθι
ἔξελθε

Γ4.

- α. πολιορκούμενοι** → κατηγορηματική μετοχή ως κατηγορηματικός προσδιορισμός στο Υποκείμενο «οἱ Ποτειδεᾶται» του ρήματος ανοχής «ἀντέχειν»
- βρώσεως (πέρι)** → επιρρηματικός εμπρόθετος προσδιορισμός της αιτίας στο «ἐπεγενήνητο»

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

Ξενοφώντι → ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορισμός ως επεξήγηση στο «τοῖς στρατηγοῖς»

ἐξέλθειν → τελικό απαρέμφατο ως επεξήγηση στο «ἐπὶ τοῖσδε» με σχέση ετεροπροσωπίας (Υπ: αὐτοὺς, παῖδας, γυναῖκας, τοὺς ἐπικούρους)

ὑπόσπονδοι → επιρρηματικό κατηγορούμενο τρόπου στο υποκείμενο «οἱ μὲν» του ρήματος κίνησης «ἐξῆλθον»

β. «**Ἀθηναῖοι δὲ τοὺς τε στρατηγοὺς ἐπιπιάσαντο**»: να μεταφερθεῖ με ὅλους τους δυνατοὺς τρόπους στον πλάγιο λόγο με ρῆμα εξάρτησης «**Θουκυδίδης ἔλεγεν**»

Θουκυδίδης ἔλεγεν ὅτι Ἀθηναῖοι τοὺς τε στρατηγοὺς ἐπαιπιάσασιντο

Θουκυδίδης ἔλεγεν Ἀθηναίους τοὺς τε στρατηγοὺς ἐπαιπιάσασθαι

γ. «**ὅτι ἄνευ αὐτῶν ξυνέβησαν**»: η δευτερεύουσα πρόταση να συμπυκνωθεῖ σε μετοχή. οἶον/οἶα/ἄτε ἄνευ αὐτῶν ξυμβάντας

δ. «**ἐνόμιζον γὰρ ἂν κρατῆσαι τῆς πόλεως ἢ ἐβούλοντο**»: να μεταφερθεῖ στον ευθύ λόγο
Ευθύς λόγος: «**ἐκρατήσαμεν ἂν τῆς πόλεως ἢ βουλοίμεθα**»

ε. τοῖς **τεταγμένοις**: να αναλυθεῖ η μετοχή στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση.
τοῖς τεταγμένοις: **οἱ τεταγμένοι εἰσὶ(ν)**

β' ἀποψη: **οἱ τεταγμένοι ἦσαν/ τεταγμένοι εἶσαν (εἶεν)**, επειδή η εξάρτηση «**προσφέρουσι**» μπορεί να θεωρηθεῖ ιστορικός Ενεστώτας.

Application για την Τράπεζα Θεμάτων

Ένα εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο για μαθητές & εκπαιδευτικούς!

www.trapeza-thematon.gr

Χιλιάδες χρήστες καθημερινά μελετούν Θέματα σε όλα τα μαθήματα!

Διατίθεται και ως mobile app.

